Ч. 244 (10.921). Львів, середа 3. листопада 1926. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 151 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Після атентату на Мусолінія.

Рим, 1. листопада 1926.

У звязи з атентатом на Мусолінія повідомляють, що револьверова куля надшарпала Мусолінієму лише стяжку ордеру Маврикія, який Мусоліні мав на собі і шматок одностровю на висоті грудей, а потім перейшла через рукав бурмістра Больонії, який був із Мусолінієм. Серед заколоту, який зараз счинився, виконавця атентату заразже вбила обурена товпа. Мусоліні був спокійний. Задержав авто, в якім іхав, а потім поїхав у дальшу дорогу на залізничий двірець, де ждала його сімя, яка товаришила йому в дальшій подорожі до Форті. На майдані перед двірцем Мусоліні доконав перегляду баталіону моряків, а потім виголосив промову до кількох соток присутніх офіцирів маринарки, але ні словом не згадав про атентат.

На тілі виконавця атентату стверджено 14 ран від кинжалів і сліди удушення. Найшли при ньому ще одну кулю, якої видно вже не міг ужити. Обчислюють, що від вистрілу до смерти виконавця атентату не минуло більше як півтора хвилі.

Мусоліні приїхав до Форті із сімєю. Товпа витала його з одушевленням. Король прислав Мусолінієму телеграму, в якій шле йому сердечні бажання з приводу того, що вийшов ціло з атентату. Папа, як дізнався про атентат, казав висловити Мусолінієму обурення з приводу атентату і бажання з нагоди урятування. Мусоліні переслав із Форті до посла Артінетія, головного провідника фашизму в Больонії, телеграму, в якій головну часть присвячує розвиткові фашизму у Больонії. При кінці телеграми згадує про останній атентат як про злочинний епізод і повідомляє Артінетія, що посилає йому перестрілену стяжку ордеру, щоби зложив її до скарбниці памяток больонського фашизму. На закінчення каже: За твоїм посередництвом хочу сказати кілька слів із безоглядною певністю, а саме, що н і щ о м е н і н е м о ж е с т а т и с я, д о к и н е с п о в н и т ь с я м о я м і с і я.

Німецько-французьке порозуміння.

Берлін, 1. листопада 1926.

Міністр закордонних справ д-р Штреземан вернув до здоровля й обняв урядування. Сьогодні відбулося засідання міжміністеріяльної комісії, зложеної з фахівців, для пороблення технічних приготувань, що виходять з програми порозуміння, уложеної в Туарі. Матеріял цієї комісії використає Штреземан завтра на комісії райхстагу для закордонних справ, де буде обговорювана в детайлях справа французько німецького порозуміння.

Польський консулят у Київі.

Київ, 1. листопада 1926.

Дня 31. жовтня ц. р. відбулося тут отворення польського консуляту, в якому взяли участь представники комісаріяту закордонних справ Бравн і Петренко, представник польського уряду Скшинський, делегати консулярного корпусу і представники місцевих властей. Після отворення консуляту польський консуль приймав гостей сніданням.

Виміна територій між Польщею і Румунією?

Париж, 1. листопада 1926.

Париська агенція „Фурнієр" повідомляє, що між польським і румунським урядом мають зачатися переговори в справі виміни територій на польсько-румунськім кордоні. Польща нібито є рішена відступити Румунії полоси, що лежать близько Бесарабії, а в заміну за те одержить від Румунії часть Буковини.

За довги старої Росії.

Відень, 1. листопада 1926.

„Нає Фрає Прессе" повторяє за „Шікаго Трібюн" вістку, яка походить з офіціяльних льондонських кол, немовто уряд СРСР має намір виступити з новим пляном полагоди довгів царської Росії. А саме він має запропонувати скликання в тій справі конференції вірителів до Відня.

Вибори до міських рад в Англії

Льондон, 1. листопада 1926.

Сьогодні відбулися в цілій Англії і Валії вибори до міських рад. Особливе заінтересування викликують вибори в північній Англії, де розвела широку виборчу кампанію Лейбур Парті.

Гардінґ у Львові.

Львів, 1. листопада 1926.

Вчора приїхав з Дрогобича до Львова ґубернатор Federal Reserve Bank-у Гардінґ. Він обїздить Польщу на запрошення Банку Краєвого Господарства, щоби пізнати господарське життя Польщі. У Львові Гардінґ стрінувся в готелі Жоржа з дир. Стечковським.

Крадіж у краківськім університеті.

Краків, 1. листопада 1926.

Минулої ночі невислідженi досі люде дісталися на подвіря университету, відчинили витрихом входові двері, передісталися до квестури і розбили касу приладами до вломів. Забрали всі гроші з каси, а саме 135 тисяч зол.

Ограблення костела.

Винники, 1. листопада 1926.

Вчорашньої ночі невислідженi люде вломилися до костела оо. Францішканів у Чишках під Львовом і ограбили його майже зовсім. Забрали всі золоті і срібні вота, вартости кільканацять тисяч золотих, срібні посудини, порозбивали скарбонки і шафи. Слідство веде поліційний постерунок із Винник.

Біржа.

Гроші.

Долар американський 8·98—8·98 і пів, канадійський долар 8·93—8·93 і пів, чеські корони 0·26·25—0·26·50, леї 0·04·00—0·04·33, франки французькі 0·26·50—0·26·75, франки швайцарські 1·72—1·75, фунти штерлінґи 43·00—4·40.

З о л о т о 20 австр. корон 35·70—36·00, 20 фр. франків 33·20—33·50, 20 нім. марок 42·20—42·50, 10 рублів 45·5—46·00.

С р і б л о: австр. корона 0·60—0·63, 5 австр. корон 3·30—3·40, австр. фльорен 1·65—1·75, рубель рос. 2·60—2·70, копійки за рубель 1·30—1·35.

Радянська Україна.

Робота Інституту наукової мови.

Інститут української наукової мови при Всеукраїнській Академії Наук розвинув широку роботу. Інститут має вже широку сітку кореспондентів як в Союзі, так і за кордоном, що надсилають зібрані ними матеріяли. Про завдання Інституту вчений секретар Інституту проф. Холодний говорить: Інститут встановлює наукову термінольогію на ґрунті іствуючої літератури й на підставі народнього мовного матеріялу. Для ознайомлення населення з працею Інституту видаватимуться „Вісти Інституту Наукової Мови". Для збирання фільольоґічного матеріялу Інститут висилає експедиції до ріжних районів України. При Інституті істнують відділи: природознавства, техніки, сільського господарства, мистецтва й соціяльно-економічний. Інститут останніми часами має вже звязок майже зі всіма закордонними науковими установами, що з ними встановлено обмін виданнями. Між иншим Інститут запрошено приняти участь в науковій праці для складення інтернаціонального с.-г. словника, що його видає Римська Академія. Незабаром Інститут видасть низку словників, а саме: великий сільсько господарчий, ботанічний, орнітольоґічний (назви птиць), іхтіольоґічний (назви риб), словник діловодства й низку инших словників. Загалом намічено видати 34 словники.

Семінарі українознавства.

За дозволом Укрполітосвіти Наркомосвіти при перших державних курсах української мови та українознавства організовані будуть спеціяльні українознавчі семінарі, а саме: 1) Семінар методики укрмови, 2) Семінар українського письменства, 3) Семінар історії класової боротьби на Україні, 4) Семінар економіки України, 5) Семінар системи радянської освіти та культури на Україні (освітні та мистецькі заклади). Семінарі мають на меті підготувати викладачів укрмови та українознавства до роботи другого ступня українізації по держустановах, підприємствах, клюбах, тощо, а також підготувати та перепідготувати кадри вчителів краєзнавців по ВУЗ-ах та школах м. Харкова. На керовників семінарів запрошено відповідні наукові та культурно-громадські сили Харкова.

Культурний звязок України з Білорусю.

Інститут білоруської культури ухвалив запросити з України на академічну конференцію, що має незабаром відбутися в Минську, академиків Грушевського і Кримського та фільольоґів Курила, Тимченка, Ганцова й Німчинова.

Концерти українського концертового бюра.

Концертове бюро при українському оперному обєднанні блискуче розпочало свій зимовий сезон симфонічним концертом диріґента віденської опери Фріца Стідрі. 25. жовтня концертове бюро влаштувало черговий концерт европейського піяніста Анрі Жіль-Маршe. В майбутньому з 15. листопада бюро передбачає значно поширити свою роботу по всій Україні. В наступних концертах візьмуть участь, крім відомих російських та закордонних диріґентів і артистів, ще капеля „Думка" та инш. Між иншим концертове бюро намітило організацію низки концертів української капелі „Думка" за кордоном. У звязку з тим із „Думкою" ведуться переговори, що мають закінчитися цими днями.

Успіх фільми „Тарас Шевченко".

Фільма „Тарас Шевченко", що її випустила одеська кінофабрика, з великим успіхом демонструється по одеських кінотеатрах. Громадські, театральні та журналістичні кола, а також критики вважають, що „Тарас Шевченко" є першою вдалою спробою дати справжню культурно-національну фільму. Поруч з життям поета проходить на екрані суворе минуле українського народу та кріпацької маси, що з неї вийшов поет.

У Київській Державній Опері.

Центральною роботою в Київській Державній Опері буде постановка опери „Тарас Бульба". Сценічне оформлення 39 весн робить художник А. Петрицький. Складено спеціяльну комісію, що працює над музичним текстом опери.

Теорія і практика.

Львів, 2. листопада 1926.

В світлі життєвих вимог инакше представляється і справа українського високого шкільництва на західно-українських землях.

Деколи знімаються у нас закиди на адресу політичного проводу, що він не кладе спеціяльної ваги на справу українського університету, що він не висуває її на чоло своєї акції. Колиж ту справу беруть в свої руки наукові чинники, то політичний провід навіть „робить перепони" в їхніх заходах, заявляючи, що це справа політична і її розвязка належить виключно до політичних чинників.

Справді, університетська справа є питанням політичним. Під сучасну пору немає в нас ні одної справи, яка не носилаб на собі всіх признак політичности — як з огляду на наше положення, так і з огляду на відношення противника до всіх проявів і вимог українського життя. Дотеперішні перипетії університетської справи ясно вказують, в яку площину ставить її наш державець.— Ухвала польського сойму про заснування українського університету (закон з 26. вересня 1922) мала виключно п о л і т и ч н и й характер, щоби між иншим тим способом одержати згоду антантських великодержав на задержання Сх. Галичини. Яка-небудь згадка про неї, чи то підчас міністрування в ресорті освіти проф. Мікуловського - Поморського, чи в часах експортового лібералізму на женевській арені гр. Скшинського, чи вкінці відома акція б. мін. Ст. Грабського — все те мало тільки виключно політичну мету. І хоч справа українського університету й досі находиться в трансцедентально-платонічних районах, то вона вже віддала великі прислуги нашому противникові, не приносячи нам найменшої, навіть чисто формальної користи, навіть заспокоєння нашої національно культурної амбіції. Здається, що з університетської справи — як з цитрини — витиснули „наші" державці на міжнародній арені вже всі можливі соки і... зложили її до архіву своїх памяток під богатомовним написом: „równi z równymi, wolni z wolnymi!"

Та поруч такої постанови університетської справи вона має ще політичний характер з иншого боку. Навіть здійснення ухвали польського сойму з 26. вересня 1922 без одночасної зміни політичних відносин на західно-українських землях перетворює той університет в установу наскрізь нежиттєву, мертву. Правда, навіть зруб університету, навіть два теоретичні факультети (фільософічний і правничий) булиб деяким досягненням української науки, даючи основу діяльности і варстат праці для деяких наших учених. Але таке вирішення справи не є ніяким вирішенням з погляду життєвих потреб нації. Два теоретичні факультети тільки тоді булиб в значній мірі життєві, колиб перед їх абсольвентами був відкритий шлях бюрократичної карієри на рідній землі. А так, як тепер маються справи, знаємо, що цей шлях щільно замкнений. З другого боку ми вже далеко вийшли поза рамки зрубу університету. Ніякі паліятиви, ніякі півзасоби в ділянці високого шкільництва не можуть нас вдоволити. Нам потрібний п о в н и й університет з

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

До Високоповажаного Пана **Йосифа Раппапорта,** дентиста у Львові, пл. Марійська ч. 7. (над кавярнею де ля Пе).

За незвичайно старанне технічне виконання узублення складаю Вам отсею дорогою мою щиру подяку.

З належною пошаною
Д-р Степан Біляк,
адвокат в Городку Яг.
835 1-1

протягі 30 років мав величезний вплив на жидівську масу Галичини і поза її межами, створивши довкола себе справжній рабінацький двір з атмосферою своєрідного ортодоксійного гебрайського культу. Австрійська влада при помочі галицьких намісників завсіди рахувалась з його впливом на жидівську масу, і зверталась до нього у важних політичних моментах (нпр. вибори). Роках стояв довгі роки на становищі повної ортодоксії, неприхильної до модернізації жидівського життя, згодом побачивши перевагу „нових течій", обмив руки від політики, обмежившись виключно до впливів релігійних. Белзький „двір" рабіна мав фанатичних прихильників серед широкої побожної маси Жидів у всьому світі. Недурно Роках виводив свій рід від славного амстердамського рабіна, а той аж від короля Давида. Правила домашнього ладу у домі рабіна мали суворість релігійного обряду. До цього дому крім близшої та дальшої родини належали численні „братства", які творили окрему касту і користувались фондами спільної каси, піддержуваної головно доходами рабіна — дуже значними. Головним заняттям рабіна була молитва і зберігання правил талмуду, себто головно посту. Рабін мало їв, майже не пив і не курив, бо тютюн відриває від науки. Мав десятеро дітей: двоє з першого подружжа, семеро з другого. Його наслідником є найстарший 4.-літній син; найстарша дочка є за рабіном в Остилі на Волині. Другий син, з другого подружжа, не мав щастя в любови: його жінка з европейською освітою покинула його і виїхала до Палестини як учителька. Чотири дочки белзького цадика славляться своєю красою і европейською освітою. Похоронний обряд при покійнім рабіні дуже оригінальний. Дві ночі тіло рабіна лежить непарушно в ліжку, вкрите рядном. Другий день (субота) присвячений жалобі: тризні та співам. У суботу вечір покладено тіло рабіна на землі. Від цієї хвилини жидівська маса переходила перед покійником, а всю передпохоронну ніч відчитували псальми. У неділю вранці кількадесять рабінів, що приїхали до Белза, обмивали тіло. В полудне перенесли тіло до синагоги, де виголосили промови: брат рабіна і по черзі, всі його сини, зяті, наречений наймолодшої дочки і його батько люблинський рабін. Пізніше голова місцевого кагалу подав до відома, що наслідником покійника є його найстарший син, Арон.

— **Два нові памятники Масарика.** В день чеського національного свята (28. м. м.) відслонено два нові памятники в честь Масарика, а саме в місті Градец Кральови і в Иозефові.

— **Американська практичність.** Невідомо, чи істнує в нас статистика, наскільки збільшилось число тих, що вчаться класичних мов: латинської та грецької. Гадаємо, що сильно зменшилось. Родичі дійшовши по 8 роках науки до пересвідчення, що втратили на дурно час і енергію на вивчення слівець і граматики, нерадо повторяють той самий експеримент на своїх дітях. В Америці инакше. Коли в 1890 р. було там лише 100.000 учеників, що вчились латини, в 1915 р. було їх 500.000, а в 1925 р. є вже міліон. Чому? Чи тільки тому, що латина — головне джерело англійської, мов для української — старославянська? Ні. Американці вчать латини у найтіснішім звязку з сучасністю. Коли в школі читають про Цинціната — прирівнюють його з през. Куліджем, тому, що він також дійшов до становища голови держави від хліборобства; коли грають у мяч, співають національні гимни в латинськім перекладі — хоча й не поетичнім, але живім. А пригоди Одисея, Енея, чи Гаійську війну оглядають на фільмі; у школах грають класичні змодернізовані песи, навіть перероблені на оперетку та фарсу. Чи такі студії дають ученикам знання латинської мови — це друга справа. Але в кожному разі така метода навчання не дає їм позіхати і ставитись з відразою до латинської книжки і напевне полишає їм масу відомостей про класичний світ. Коли ми дійдемо до цього? Мабуть не раніше, аж кожний наш селянин матиме автомобіль.

— **Найсильнійший чоловік.** Майже кожне місто (головно провінціональне) читає раз у рік афіші про приїзд „найсильнішого чоловіка в світі". Львів оглядав два роки тому такого „новітного Самсона" Брайтбарта, що вмер недавно від затроєння крови при продукціях ломання залізних штаб. Більші міста мають ще сильніших людей. Европейська преса згадує тепер справжнього Самсона, який після виступів у Парижі зупинився в инших великих столицях. Його прізвище Рігульо; має 23 роки, важить приблизно 100 кільо. Два роки тому був простим жовніром; підчас олімпійських ігрищ у Парижі виступив як аматор і побив усіх професіоналів без трудноців у підношенні тягарів; він підносить 171 кільо з землі понад голову; одною рукою 105 кільо. Одночасно є знаменитим грачем у копанім мячі й инших легкоатлетичних спортах. Щойно від року став „легкоатлетом" з професії. Будова його тіла є зовсім нормальна і не визначається величезними розмірами.

— **Чи ви танґрамите?** Прочитайте це слово ще раз уважно і затямте собі його. Це не друкарська похибка, а нове модне слово, яке незабаром увійде в життя. Париж і Льондон уже грають у танграм. Це не є новий дикий танець, а нова товариська гра, яка може забавляти більше осіб або й одну, коли вони не знають, що розумного зробити з дурним часом. Є це деревляний прямокутник з ебоніту, поділений на ріжні нерівні кусні. З них можна складати предивні фігури. Поворот до діточих літ, до камінців Ріхтера, а навіть до давної давнини наших предків. Китайці грали в танграм уже тисячі літ тому і називали його „чі чіяо чу" себто понашому „сім чудодійних кусків". Греки мали таку саму штуку з 14 кусків, називаючи її „стомахіон" або „льокульос", буцімто придуману Архімедом. Дивне, що фігури у цих двох народів були зовсім подібні. Ще дивніше, що сучасні Архімеди справді не в силі придумати нічого нового і що люде для розсіяння нудьги хапаються тих самих способів на протязі століть!

— **Світова хроніка.** Недавно вкрали з державних пруських архівів цінні рукописи, між иншим і листи Лютера. Рукописи продано в Бельгії одній англійській фірмі. Фірма дізнавшись, де їх вкрадено, звернула рукописи, але задержала листи Лютера, домагаючись за них 500.000 м. Пруський уряд починає процес. — Італійський уряд звернувся до радянського уряду з проханням подати йому звістку, що сталось з італійським „Наполеонівським" прапором, узятим російською армією в полоні в 1812 р.; дотепер він був у Казанськім соборі, тепер перевезений у Москву. — Вуличний бідний 58-літній скрипак шкотського міста Кіркальді, на імя Андрій Гільок став одним махом славним на весь світ: дістав у спадщині по якімсь кревняку, що виїхав давно до Австралії 800 тис. фунтів. — У Москві влаштовано в ріжних пунктах міста величезні гігантофони, які передають безплатно щоденно концерти радія для населення. — В Америці обікрали майно наукової експедиції до бігуна, Амундсена: звідти вислали до Норвегії 200 скринь з ріжним приладдям. Коли вони прийшли до Норвегії, в середині була тільки солома та папір. В який спосіб довершено крадіжи, ніхто ще не знає.

Товариство „Просвіта" у Львові скликує на день 7. листоп. 1906

Краєвий зїзд провідників і режисерів амат. театр. гуртків

який відбудеться від год. 10 рано в великій салі Муз. Т-ва ім. Лисенка у Львові, вул. Шашкевича ч. 5. з слідуючим порядком: 1. Відкриття Зїзду. 2. Значіння і завдання Амат. Театр. Гуртка — проф. Мих. Галущинський. 3. Значіння і завдання хорів і музичн. гуртків — о. Садовський. 4. Організація театр. гуртків і театр. комісій — п. Мурський Петро. 5. Організація хорів і муз. гуртків — д-р Чайковський Богдан. 6. Вистава театральних приладів. 7. Театр. вистава на сцені „Одружіння" комедія Гоголя. Кождий амат. Гурток, а осібно Виділ філіяльний повинні вислати своїх делегатів. 842 1—1

‡ Посмертна згадка.

О. Юліян Козловський, парох в Іваню, деканата заліщицького, помер в Іваню дня 18. жовтня 1926 р. в 51 році життя, а 27 священства. Покійний був парохом повних 20 літ в Іваню і через цілий той час трудився ревно в своїй парохії коло просвітного і економічного движення нашого народа. Довгі літа аж до своєї смерти був головою читальні „Просвіти" в Іваню, основаної ще в 1896 р. Його попередником о. Велигорським, одним з перших піонірів просвітної і політичної праці в заліщицькім повіті. Заходом Покійного основано весною ц. р. в Іваню кооперативу, яка гарно розвивається. Завдяки діяльности Покійного громадяне Іваня є національно та політично освідомлені і свого часу, перед війною, виявили при соймових і парляментарних виборах подиву гідну залізну солідарність і військову дисципліну. Скромної вдачі і приступний для всіх, тішився Покійний любовю своїх парохіян і симпатією всіх, що його знали. Тому і смерть Його оплакували на похоронах всі його парохіяне і численно зібране кондеканальне духовенство. Над відкритою могилою Покійного промовляв іменем духовенства о. Олександер Руденський, парох у Жежаві, іменем філії тов. „Просвіта" в Заліщиках голова д-р Роман Стефанович, адвокат у Заліщиках, а іменем громадян Іваня виголосив зворушуючу промову Орест Вістовський. Нехай буде Покійному пером рідна земля, котру він так любив і для котрої народа цілий свій вік він так щиро трудився!

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

ОПОВІСТКИ.

Український Надднiпрянський Хор під управою Петра Євсевського у складі 30 осіб виступає:
Середа 3.XI. Борислав.
Пятниця 5.XI. Самбір.
Субота 6.XI. Старий Самбір.
Неділя 7.XI. Старий Самбір. 719 22-?

„Український Національний Хор" під управою Дмитра Котка:
4. XI. — Золочів.
5. XI. — Тернопіль.

До складу хору негайно потрібні для виїзду на Німеччину 2 баси і 1 тенор. Зголошення слати негайно Варшава, пляц Trzech Krzyży 13. Музична Школа Д. Котко. 528 1—?

Ревізійний союз українських кооператив вистарався о знижку ціни їзди для вибраних делеґатів на свої Збори в дни 6. листопада ц. р. По карти уповажнюючі до знижкових білєтів від 6-го до 8. листопада, зголошують вибрані делеґати в своїх Повітових Союзах, а де таких нема, то звернутися письменно до Ревізійного Союза у Львові й залучити уповноваження на делеґати від Надзірної Ради до участи в Зборах. До Львова платиться повний білєт, зі Львова користається з 66 процентової знижки. З поворотної знижки можуть користати виключно ті особи, які одержану карту дадуть до перестемплювання залізничій касі в своїй стації відїзду до Львова. 1—1

З нагоди вінчання Вп. С. Титли з Вп. О. Головінською зібрано між весільними гостями 21·65 зол. на „Рідну Школу". Всім Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа „Рідної Школи".

Місто подяк за желання з нагоди 50-літнього ювілею священства зложив на „Рідну Школу" 25 зол. Всч. о. Андрій Тимос, Гуминска-Теребовля. За жертву щиро дякує Головна Управа „Рідної Школи". 839 1—1

Мистецька Виставка Карла Костирка в Стрию відкрита від 1.—15. листопада ц. р. 841 1—3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Подяка.

Отсею дорогою складаю щиру подяку Впов. П. д-рові Я. Рибакові, асистентові клініки проф. д-ра Веселого в Празі, за виліченя своєю спеціяльною методою моєї супруги з жолудково-кишочної хороби, яка вже переставала давати надії на якенебудь її усунення.

Т. Томорук.
836 1—1

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів Ринок ч. 10

питання. Вже в добі німецької окупації комуністична партія признала потребу будування України як окремої держави, признала істнування української культури та української мови (а не діялєкту). Та в тому часі зявилася неправильна, немарксівська і неленінська теорія боротьби двох культур (української і російської) при невтральности партій і радянської влади (або навіть при їх співділанні з признаваним за неминучий процесом русифікації).

„Ця зрозуміла, що така теорія при її здійснюванні мусіла неминуче привести до ще більшого загострення національних противенств і поглиблення культурної пропасти між більшістю робітничої кляси з одного боку і селянами з другого. Фактично була вона водою на млин шовіністів з обох сторін. Українізація партії і державного апарату початково йшла дуже поволі. Російський апарат оставав незмінений, на велике вдоволення дрібної російської буржуазії міста, що була головним висловником великодержавного шовінізму. А з того, що радянський апарат, з уваги на свою мову, не відповідав українським масам, користали українські шовіністи. Тільки з великим напруженням при безпосередній участи тов. Леніна і при тому зовсім не відразу, а ступнево, вдалося проломити недоцінювання національного питання і неправильне його розуміння в середовищі кермуючої частини партії. Ще з більшими трудноцями вдалося перевести правильну лінію в національній квестії серед партійних мас. Доперва після XII. зізду партія вкінці зірвала з теорією боротьби двох культур і вступила на шлях активної українізації, ставлячи собі за завдання:

а) опанування всієї партійної організації України через українську мову та через студіювання суспільно-політичних й історично-обичаєвих умов життя України,

б) партійна керма над повстаючою українською культурою при активній органічній участи партії в її будівництві,

в) більшовицьке виховання, втягання до активної праці і висування на чоло українських партійних кадрів, в першу чергу зпоміж робітників і селян,

г) скріплення України — як державного організму і закріплення її звязку з усім СРСР., втягання широких мас корінного населення до державного і господарського будівництва, зближення державного апарату до мас шляхом доповнення його людьми, що знають мову, життя, обичаї і звичаї місцевого населення".

Шеста теза подає урядову статистику українізації, яка висловлюється такою пропорцією: урядування в державних бюрах зукраїнізовано на 65 прц., державний апарат в районах і округах урядує майже в цілости в українській мові, нижче шкільництво зукраїнізовано до 60 прц. (останніх 20 прц. обіймає школи для національних меншостей), пресу зукраїнізовано до 60 прц., школи політграмоти зукраїнізовано до 50 прц., відсоток корінних Українців в партії піднісся з 37 на 47 прц., відсоток корінних Українців в комсомолі зріс з 50 на 61 проц.

Гірше представляється українізація в ділянці середнього і високого шкільництва. Відношення професури до українізації є досить опірне. У звязку з проєктованою українізацією вищого шкільництва відбувається відплив наукових сил з України в Росію. Найкорисніше під тим оглядом представляється Київ. Великою перепоною в українізації вищого шкільництва є недостача шкільних підручників на університетському рівні. Тому в першій стадії українізації покликано окрему комісію, якої завданням створити відповідні підручники. Крім того рад. уряд дозволив спровадити більшу партію українських університетських підручників, виданих в Чехословаччині.

В парі з українізацією вилонюється й російська проблема на Україні. Примусове поширення української мови та звільнювання з урядів за незнання української мови викликує антагонізм російського населення, скупченого в містах. Той антагонізм зростатиме в міру поступів українізації і в недалекому часі станеться поважною проблемою для радянської влади.

По широкому світі.

Про меншости в Румунії висказався директор секції для меншостей при Лізі Націй Ерік Кольбан в тому змислі, що з їх положення він вповні вдоволений. Кольбан відбув поїздку по Трансильванії і був у більше як 40 не-румунських місцевостях, а всюди ствердив приязні взаємини між меншостями і румунською владою. Про ці свої спостереження говорив Кольбан в Букарешті перед представниками преси, яким заявив, що в Лізі Націй мема ніяких жалоб меншостей з Румунії. — Щасливі ті румунські меншости тай годі!

Протидержавна організація в Ковні? Польські ґазети повідомляють: В Ковні на передмісті Фреда викрито переворотову організацію. Кількох її членів хотіло висадити у повітря муніційні склади, що є під містом.

Британійська державна конференція, в якій, як відомо, беруть участь і представники домінній, відбувала в трьох останніх днях свої політичні наради таємно. Обговорювано справу взаємин домінній до Англії, з окрема співробітництво на полі летництва і мореплавби.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Монархія анте портас.

Я просто не маю права хоч на один день виїхати зі Львова. Зараз щось таке пороботься в політиці, що потім не знати, як до цього забиратися. Звичайна річ: не тримаєш пальця на живчику політичного життя, не контролюєш і не справляєш його і воно покотиться кудись, як... шомісячна платня.

А вже як я на тиждень чкурну куди, то в політиці чиста метелиця заводиться.

Мова тут про політику більше загально, не про нашу українську, бо ця остання рідко коли зрушується з твердих вікових основ, не рахуючи змін у орієнтації, комбінації чи компромітації.

За час моєї відсутности сталася незвичайно цікава політична подія: Польська шляхта зїхалася до Несвіжа на нараду в справі вибору короля. А щоби не було сумнівів щодо кандидата, то поїхав туди і... маршалок Пілсудський.

Я не маю нічого проти того, щоби в Польщі був король. Навіть можу допустити, щоби ним став якийсь ходачковий шляхтич, що колись зизував у сторону соціялістів, тільки щоби сам був невмагаючий і другим не давав красти.

Не болить мене і те, що я не дістав запрошення на цей зїзд. Правда, маю такі самі шляхотські права, як дехто другий, але нащо, аби мені котрийсь із „зубрів" чи „лосів" сказав таке, як гр. Бадені адвокатові Масському:

Czasem między wielkich psów
Wlazł małe pieski.
Więc niech żyje mały pies
Adwokat Majeski...

Ліпше вже остати дома і слухати, що ті „великі" врадять самі.

Але одно мені прикро.

Як відомо я є за рівноправністю всіх народів без ріжниці метрики і піднебіння, а мої монархістичні переконання зовсім тут не перешкаджають. І тому прикро стало мені, коли я прочитав, який буде титул — будучого короля Польщі.

Титул звучить: Король Польщі і Гетьман коронний України. На тім і крапка, так немов би Польща тримала тільки ці два народи.

А прецінь ще є стільки инших народностей, яких не можна в титулі поминути.

З огляду на те, що справа вибору короля відтягнулася дещо через непевну погоду, а титул може бути ще змінений, я подаю новий проєкт на нього:

„Король Польщі, Коронний Гетьман малопольської України, Великий Князь Малої Литви і Білої Руси, Кайзер Шлеська, Поморя і Данцігського Коридора, Ірод Галицької Палестини, Шах Караїтів, Великий Кабаан Вірменів і пр. і пр.

Думаю, що мій проєкт перейде без дискусії, хіба що ще яка нація, — як от Москалі, — бажалаб і собі влізти в титул.

Накінець, маленьке побажання до організаторів зїзду.

Другий зїзд для вибору короля не повинен відбутися в Несвіжу, бо справа виглядатиме „nieswieżo". Найліпше зробити його в Сморгоню, з огляду на традицію і значіння цього міста. Там кождий помазаник навчиться швидко своїх королівських обовязків, — себто танцювати так, як скажуть його виборці.

Галактіон Чіпка

даль можна відмітити „Свинарство в сільському господарстві" Плушника (К., 1924 р.), „Загальне скотарство" проф. П. Лавренюка (К., 1925 р.), „Буряни на Україні та боротьба з ними" І. Шевельова (Кат., 1925 р.) і ин.

Відділ мистецтва (7) містив у собі книжки, присвячені малярству, архитектурі, театрові та музиці. З новіших видань тут можна відмітити такі: „Українська хата в околицях Львова" В. Січинського, (Л., 1924 р.), „Стилі" — Йогож (Прага, 1925 р.), „Деревляні дзвіниці і церкви Гал. України XVI.—XIX. ст. — Йогож (Л., 1925 р.), „Український театр" О. Кисіля (К., 1925 р.), „Триста років українського театру" Д. Антоновича (Прага, 1925 р.), „Килими України" В. Пещанського (Л., 1925 р.), „Народні співці й музиканти на Україні" К. Квітки (К., 1924 р.), „Перський театр" акад. А. Кримського (К. 1925 р.), „Музична теорія" С. Дрімцова (К., 1925 р.) і ин.

Відділ історії письменства (8) подав цілу збірку підручників і розвідок з історії українського письменства (праці проф. М. Грушевського, М. Возняка, О. Дорошкевича, С. Єфремова, Б. Лепкого, О. Барвінського, В. Коряка, М. Зерова й ин.), а також монографії, присвячені окремим письменникам (напр. „Леся Українка" Музички, Х., 1925 р., „Леся „Українка" Драй-Хмари, Х., 1926 р., „Коцюбинський" С. Єфремова, К. 1922 р., „Ів. Нечуй-Левицький" С. Єфремова, К., 1925 р., „Марко Вовчок" Ч. Бойка, Ляйпціг, 1925 р. і т. д.). Багато книжок про „Шевченкознавство" (праці В. Щурата, І. Свєнціцького, акад. С. Смаль-Стоцького, В. Коряка. В. Дорошенка, А. Єзаєва та ин.).

Останній відділ історії та географії (9) також містив у собі великий комплєт підручників для середніх і вищих шкіл з географії — проф. С. Рудницького, В. Геринович В. Кістяковського. М. Кордуби, М. Дольницького, проф. О. Покровського та Л. Колісниченка й ин., з історії — акад. М. Грушевського, проф. Д. Дорошенка, проф. О. Шульгина, М. Яворського, О. Єфименка, Р. Віппера, С. Томашівського та ин.) та окремі наукові розвідки переважно з історії України або з географії України. З найновіших праць в цих галузях науки можна зазначити такі: „Нарис української історіографії" акад. Д. Багалія (К. 1925 р.), „Декабристи на Київщині" В. Базилевича (К. 1926 р.), „Узбережжа ріки Уборти" акад. П. Тутковського (К. 1925 р.), „Узбережжа ріки Жереви" — йогож (К., 1925 р.), „Основи морфольоґії й ґеольоґії Підкарп. Руси й Закарпаття взагалі" С. Рудницького (Ужгород, 1925 р.) і инші.

В таких загальних рисах можна схарактеризувати книжну виставу з нагоди Українського Наукового Зїзду в Празі.

Як відомо, літом цьогож року відбулася в Празі українська книжна вистава, яку зорганізовано у звязку з Міжнародним Бібліотечним Зїздом. Завданням тої вистави було представити книжну продукцію за останнє десятиліття в цілому, а не лише підручників і наукових книжок, а також показати хочаб не в повній мірі відділи „Ucrainica" та „Ševčenkiana". Літна книжна вистава відріжнялася від осінньої не тільки обсягом, але й системою розміщення експонатів: на першій виставі розміщено експонати з відділу „книжна продукція" по видавництвах, тоді як на другій виставі — по змісту самих книжок, відповідно до десятичної системи. І треба сказати, що власне така клясифікація книжок на осінній виставі давала відвідувачам її можливість ґрунтовно ознайомитися з книжковим скарбом кожної галузи знання і тому вповні гармонізувала з характером самого зїзду.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашне число нашого часопису сконфісковано в пятьох місцях; із передовиці вичеркнено всю другу половину, із статті „Найважніша справа" два більші місця і два місця із статті „Моральна санація". Це 103 конфіската цього року.

— **Український Ґеоґрафічний Інститут у Харкові** основується під проводом проф. д-ра Степана Рудницького. Ця найновіша українська наукова установа має виповнити ще одну немаловажну прогалину в нашій науці. Віримо, що УГІ. під умілим проводом нашого відомого вченого сповнить якнайкраще своє завдання. До ближчої співпраці в Інституті мають бути покликані, як зачуваємо, ще й инші учені з Галичини й еміґрації.

— **Чужинці про нашу пяністку п. Божейко.** З нагоди концерту нашої пяністки п-и Володимири Божейко, який відбудеться в середу 3. XI. в год. 8-ій вечером в салі Лисенка, подаємо деякі голоси чеських та німецьких рецензентів, що з великим признанням висловлюються про її гру. І так рецензент чеського щоденника „Трібуна" з 10. травня 1925 р., подаючи музичне справоздання з Шевченківського концерту в Празі, на якім наша артистка виступила як солістка вечера побіч М. Менцінського, пише: „В успіху цього вечера найбільшу заслугу приписати належить пяністці В. Божейко. Її повна темпераменту бриляптна техніка не змогла ще вийти на яву в початковій точці „Funerailles" Ліста — зате в дальших творах, зокрема в кінцевій Tarantelli-і Ліста виказала пяністка, завдяки відповідному доборові точок, повну зрілість інтерпретаційного мистецтва, яке при своїм видимо технічнім підкладі є тим цінніше, що зворушує чуття та надає повного життя технічним прикметам пяністки". В щоденнику „Народні Політіка" з 12. травня 1925 р. пише д-р І. В.: „В тягу програми гарно розігралася пяністка В. Божейко. Найкраще підходить їй Ліст — для його „Тарантелі" має пяністка легку руку". Відомий зі своєї суворости в оцінці музичний рецензент „Нае Фрає Прессе" пише в томуж часописові з 22. травня 1922 р.: „В пяністці В. Божейко дозріває сильний пяністичний талант. Ніхто не припускав би, що ця блідолиця дівчина виказже стільки сили у пасажовій та акордовій техниці й викреше стільки пристрасного огню з мрійливої задумчивости. А в „Іллюстріртес Вінер Екстраблят" читаємо: „Відома пяністка В. Божейко є високоталановитою артисткою, яка тільки честь приносить знаменитій школі проф. Кессісоґля (відомий віденський педаґоґ і знаменитий пяніст). Головну точку вміло уложеної програми становив „Карнавал" Шумана, виконання якого викликало однодушне признання і змусило пяністку до наддатку: Шуберт-Ліст „Erlkönig". Також і в инших точках програми виявила пяністка повну зрозуміння інтерпретацію, визначну техніку і гарний удар".

— **Ucrainica.** Д-р Карло Гец (Götz), звич. професор славянської фільольоґії на університеті в Бони н. Р., автор знаменитої 4-томої „Руської Правди", „Історії славянських апостолів Константина і Методія" і „Київо-Печерської Лаври" викладатиме в зимовім семестрі 1926/1927 порівнуючу граматику російської, української, сербської і болгарської мов. — **А. Й.**

— **„Ловля душ".** Наших громадян, головно селян, які приїзджають до Львова в справі лікарської або правничої поради окружають щоденно по залізничих двірцях та головних вулицях хмарою аґенти ріжних драпітивеньких лікарів і адвокатів і силоміць тягнуть їх до своїх хлібодавців. Крім цього ці „темні духи" залюбки торгують ланцюжками та годинниками зі штучного золота, які дуже часто збувають недосвідченим селянам за грубі гроші. Добре було би, якби наші інтеліґенти по селах і містечках враді-годи інформували селян про такі прикрі несподіванки великого міста і давали їм адреси рідних адвокатів і лікарів, яких чейже у Львові маємо досить.

— **Завзята непріятелька життя.** 26-літня легка дама Софія Мендик, що відсиджувала якусь меншу кару в поліційних арештах, мусіла прийти до пересвідчення, що життя справді нічого не варта, коли зважилась на такий спосіб самовбивства: змішала у вязничній келії вапно зі стіни з тютюном і не зїла. Скінчилось на різанні в животі і переполоканні шлунка.

— **Матері і діти.** Суд присяжних звільнив 19-літню служницю Топольську з Верхати-Монастиря, яка породивши дитину задушила немовля та закопала в полі. Одночасно трапились у Львові два нові випадки підкинення дітей бідними мамами: одну півторарічну дитину найшли на Підзамчі 4, другу на Цетнерівській.

— **Смерть цадика.** Помер белзький рабін Сукер Бер Роках у 74. р. життя, один з найславніших рабінів у світі. На

перевагою таких факультетів, які якнайменше булиб звязані з безвпинною „політикою", з кожночасними заходами створити хоч дрібну щілину для абсольвентів університету, аби охоронити їх перед найважчою долею, долею „вільного" інтелігентського пролетаря.

І тому то наш політичний провід не висуває під теперішню пору університетської справи на чоло своїх змагань. Уважаючи університетську справу політичним питанням, бажає його розвязку й обсяг поставити в такі умови, щоби по можности вирвати будучу святиню науки з кігтів репресійного політиканства.

Наші вимоги в справі високого шкільництва, річ природна, не обмежуються змаганням до заснування повного університету з перевагою життєвих, практичних факультетів. Згідно зі сучасними вимогами життя нам потрібна політехніка. Ця висока школа, наскрізь готова, гарно вивінована, високого наукового рівня, жде в Подєбрадах на перенесення її на українську національну територію. Українська Господарська Академія в Подєбрадах може бути перенесена або на Радянську Україну, або на українські землі під Польщею. З огляду на те, що Рад. Україна має вже господарські високі школи, найдоцільнішим було би перенесення її на Волинь. Розуміється, що це теж питання політичного характеру. Одночасно слід зазначити, що роля тієї школи залежна у великій мірі від зміни економічної і земельної політики Польщі у відношенні до нашого народу.

Ясно, що розвязка усіх цих питань є незвичайно складна. Вона залежна від цілої низки передумов й умов, від нашої політичної й господарської сили, від нашої спроможности перетворити теорію у життєву практику згідно з існуючими вимогами і суспільними інтересами.

За піднесення культури села.

Орґанізуймо українські рільничі школи!

Навязуючи до шкільної анкети, поданої в „Ділі", хочу звернути увагу на зовсім занедбану ділянку в нашому шкільництві, себто на народні рільничі школи. Тут і там чуємо голоси, що такі школи є нам потрібні, але рішуче не здаємо собі справи, яким важним чинником є вони в народньому господарстві.

Рільнича культуртура стоїть на українських землях на вельми низькому рівені. Наші селяне, використовувані Жидами й поміщиками, не думають про те, щоб їм краще поводилося. Так дальше не може бути. Хто не йде з духом часу, той повертається взад. Селянські маси—це фундамент нашого народу, це одинока наскрізь здорова й сильна запора перед польонізаційним походом. Тому належалоб повести дуже енерґійну акцію між селянством, щоб воно забралося врешті до закладання й удержування народніх рільничих шкіл, які у скорому часі піднеслиб рільничу культуру й економічно скріпилиб село. Організація рільничих шкіл тільки тоді матиме успіх, коли до неї візьметься і її користи зрозуміє все свідоме селянство. На державну поміч годі рахувати, бо вона не для нас, зрештою нам треба своїх чисто-українських шкіл, які виховувалиб поступових рільників.

У нас в Галичині, де 85% Українців є рільниками, вистарчилаб покищо одна рільнича школа на 6 повітів. Ми нарід бідний, тож тяжко буде й на це здобутися. При школі повинен бути інтернат (бурса), щоб кошт удержання зменшити до мінімум. Господаркою інтернату заряджувалиб самі учні кооперативним ладом під доглядом учителя. Приміщення на яких 30 учеників знайшлосяб по Народніх Домах і читальнях.

Рідна Школа, що має вже зорганізовану таку школу, певно не жалуватиме вказівок і спрямує учительські сили (2 агрономів і одного учителя для загально-освітніх предметів), де буде треба. Думаю, що за рік можнаб заложити 4—5 таких шкіл у Галичині й на Волині (де головно звернулиб увагу на управу хмелю). Дозвіл можна дістати в міністерстві рільництва, якому такі школи підлягають. Наука повинна відбуватися в зимовій порі, себто після укінчення засівів, і тревати 5 місяців. Курсів було би два (І. і ІІ.) на протязі двох зим.

Нарікаємо на бідноту наших сільських кооператив, але не зарадимо цьому лихові без народніх рільничих шкіл. Школа веде, крім науки, ще й пропаганду у формі відчитів про кооперацію, нові методи управи ріллі, штучні погної, машинову працю на ріллі кооперативним способом, закладання досвідних піль, уладжування т. зв. взірцевих сіл, молочарство, яйчарство, бджільництво, хмелярство тощо. Наша молодь, агрономи, що покінчили високі школи за границею, знайдуть вдячне поле до попису, ну — й кусок хліба. Берім собі взірець з Данії, де кооперація і рільничі школи у спілці піднесли добробут села на дуже високий рівень. Не тратьмо хвилини дорогого часу! На нас наступають, тому збережім у першу чергу сильну економічно базу села шляхом рільничої культури народніх мас.

Накінець звертаю увагу, що згідно з законом про земельну реформу в ст. 10 (2) сказано, що чинна рільнича школа має право старатися про приділення їй куска землі для наукових цілей, конечного до її удержання на підставі осуду фахівця і в порозумінні з міністерством рільництва. Що правда, цей закон є для польського населення, але не завадилоб після зорганізування школи подбати і про це.

В західних краях Европи, а навіть в західних воєвідствах Польщі, де є сітка народніх рільничих, огородничих і т. ин. шкіл, росте швидко рільнича культура і тамошнє селянство є освічене й богате. Нашому малоземельному селянству потрібна рільнича культура ще й тому, аби воно вміло витягнути подвійний плід навіть з найменшого клаптика землі. Це не є маловажна річ, чи з морґа зберемо 8 чи 16 q пшениці. Селянство само горнутиметься до шкіл, коли побачить великі матеріяльні користи новітньої управи ріллі.

Тому до діла — без зайвої проволоки! Берімся до нього негайно і втягнімо конче до тої справи селянські маси, а по кількох роках праці народніх рільничих шкіл ми самі не пізнамо нашого темного, тихого й усіми забутого українського села!

М. Осипенко.

Українізац я.

Польський голос про національну політику радянської влади на Україні.

II.

Автор уважає, що українізація є приноровлена виключно до потреб комуністичної партії, маючи на меті: а) поширити в масах комуністичні ідеї при допомові рідної мови, б) підтримкою націоналістичних змагань відірвати маси від української незалежницької інтелігенції та злагіднити ступінь напруження боротьби з московським центром і в) скермуванням українського руху в корито формального націоналізму (питання мови і культури) ослабити його принціпову вартість з огляду на комуністичне забарвлення його сутніх заложень. Отже комуністична партія розглядає українізацію як засіб безпеки для дальшого істнування радянської влади на Україні.

Пануюча партія є свідома того, що

„українізація навіть в тій формі, в якій її переводить радянська влада, стане поважним атутом комуністичної партії в боротьбі на міжнародній арені, шахуючь сусідні держави, в яких істнує українська квестія (Польща, Румунія, Чехословаччина)".

Крім того українізація ослабить вістря акції української еміграції проти панування комуністів на Вел. Україні і спричинить деякий заколот в умах еміґрантів.

На останньому пленумі Центр. Комітету КП(б)У головну увагу звернено на проблему українізації. Приняті там тези освітлюють справжні наміри комуністичної партії в ділянці національної політики і покладані в ній надії. Четверта теза обіймає критику попереднього відношення комун. партії до української національної проблеми. Вона звучить:

„Специфічні умови історичного розвитку України, спричинені русифікацією українського міста і більшої частини пролетаріяту з одного боку, а з другого боку завзята боротьба з контрреволюцією, кермованою українськими соціял-шовіністичними партіями, визнавання деякими нашими товаришами, що стоять на чолі нашої партії на Україні, в перших літах громадянської війни поглядів Рози Люксембург на національну квестію, — все це довело до того, що українська партійна організація на початку не доцінювала значіння національної проблеми в революційній боротьбі на Україні, а деякі товариші доходили навіть до заперечування самого істнування українського народу. Звідси випливало незрозуміння ленінської розвязки національної квестії, недоцінювання значіння української мови і розвитку української культури, як могутнього засобу культурного двигнення мас, як підставового знаряддя закріплення звязку робітничої кляси зі селянами і як неминучої передумови соціялістичного будівництва".

Пята теза присвячена вияснению еволюції поглядів комуністичної партії на українське національне

СТ. СІРОПОЛКО.

Українська книжна вистава в Празі.

В днях 3.—7. жовтня ц. р. відбувся в Празі Український Науковий Зїзд. При Зїзді зорґанізовано книжну виставу підручників і наукових книг, виданих українською мовою за останнє десятиліття (з 1917 по 1926 р.). Вистава містила в собі приблизно 1000 книжок, які розложено по відділах згідно з десятичною системою, що встановлена Міжнароднім Бібліографічним Інститутом у Брюсселі.

Тому, що питання про організацію вистави підручників і наукових книг при Науковому Зїзді було вирішено лише на два тижні до відкриття самого Зїзду, підготовна праця для організації праці переводилася нашвидку. Розуміється, годі було думати про безпосередні зносини з видавцями в справі надсилки ними своїх видань, відповідаючих програмі вистави. Натомісць прийшлось обмежитися лише тим книжковим скарбом, який мають бібліотеки українських високих шкіл в Ч. С. Р. Але й цей скарб використано не в повній мірі, бо значна частина книжок цих бібліотек була в руках абонентів, а стягнути ті книжки від абонентів для книжної вистави просто не було часу.

Отже книжна вистава містила в собі, на загал беручи, не більше 50% всієї продукції підручників і наукових книжок, виданих українською мовою за увесь час після революції 1917 р. Одначе й те, що експонувала книжна вистава, робило на відвідувача вистави солідне враження. У всякому разі вона давала кожному уявлення про розвиток книжної продукції з галузі науки як на Вел. Україні, так і на инших українських землях і на еміґрації, а крім того знайомила відвідувача вистави з головними новинами з кожної галузі науки й мистецтва.

Виставу відвідувано досить інтенсивно, а саме на протязі 3 днів відвідало книжну виставу 247 осіб — як членів зїзду так і сторонніх. Перейду до стислого огляду кожного з відділів книжної вистави.

Загальний відділ (о) відкривався повним комплєтом видань Українського Наукового Інституту Книгознавства в Київі, серед яких слід зазначити тількищо виданий І. том праць цього Інституту під назвою „Українська книга XV.—XVІІ.—XVIII. ст.", а також поважний журнал „Бібліографічні Вісті" (чому не „Вісти?"). Тутже розміщено ріжні бібліографічні праці та бібліографічні часописи, починаючи від „Книгаря" що виходив у Київі з 1917 р. по 1920 р., видання Всенародньої Бібліотеки України при Українській Академії Наук, серед яких слід зазначити „Бібліографічний Збірник" ч. 1., Праці першої конференції наукових бібліотек У. С. Р. Р. (Київ, 1926, 176 стор.), видання Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, — між иншим „Історія українського друкарства" проф І. Огієнка, т. І.

Відділ фільософії (1) містив у собі переважно ті курси, які було видано накладом українських високих шкіл в Ч. С. Р. З инших видань слід зазначити книжку акад. Д. Багалія та М. Яворського „Український філософ Т. С. Сковорода" та цілу серію книжок, присвячених національному питанню, в числі яких була виставлена тільки що видана книжка Д. Донцова „Націоналізм" (Львів, 1926 р.). Найбільш бідно був представлений відділ релігії (2); тут експоновано було лише видання В—ва „Українська Автокефальна Церква".

Зате досить богатий був відділ соціольоґії (3). Найбільшу частину книжок в цьому відділі складали книжки економічного характеру. Перш за все слід вказати на цілу низку підручників з політичної економії та її історії (праці проф. В. Тимошенка, проф. О. Мицюка, доц. І Кабачкова, проф. І. Шимоновича, книжка Ф. Михалевського „Початковий курс політичної економії" (Київ, 1926 р.), з економічної географії України (проф. І. Фещенка-Чопівського, проф. К. Воблого, проф. Я. Пилецького та и.), з фінансової науки і т. п. По друге — поважне місце займали книжки, присвячені кооперації. З нових видань в цій галузі науки можна зазначити такі: „Історія кооперації" С. Бородаєвського (Прага, 1925), „Теорія і практика кооперативного кредиту" — йогож (Подєбради, 1925 р.), „Принціпи і теорія кооперації" О. Тотоміянца, „Кооперація в суспільстві капіталістичному та радянському" П. Височанського (К., 1925 р.), „Начерк розвитку української споживчої кооперації" — йогож (Х., 1925 р.) „Сільсько-господарська кооперація" Маєвського (Х., 1925 р.) й ин.

Щодо науки права, то вона була представлена переважно курсами професорів Українського Університету в Празі. З инших видань слід зазначити книжки: „Народній суд в Українській Соц. Рад. Республиці" Д. Пещанського (Х., 1924 р.), Торговельне правознавство" проф. М. Мітілно (Х., 1924 р.), „Право спадкоємства" Г. Волкова (Х., 1925 р.), „Збірник Правничої Комісії Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові" (Л., 1925 р.), „Праці комісії для вичування звичаєвого права України", вид. Української Академії Наук (К., 1925 р.), „Праці комісії для вичування історії зах.-руського та українського права", вид. Українська Акад. Наук (К., 1925 р.) та ин.

Накінець до цьогож відділу належить педагогіка. Тут виставлено ріжні букварі, читанки, методики, а крім того теоретичні праці з дошкільного виховання, шкільної справи та позашкільної освіти. Серед найновіших педагогічних видань можна зазначити „Краєзнавство в трудовій школі" П. Волобуєва і П. Мостового (К., 1926 р.), „Педагогічна освіта на Україні" М. Зотіна (Х., 1926 р.) і ин. Тутже виставлено педагогічні журнали, що виходили з 1917 р. на всіх українських землях.

Відділ мовознавства (4) включав у собі головним чином ріжні граматики української мови, а також студії над українською мовою. З нових праць в цій галузі науки можна вказати на „Український язик у минулому й тепер" К. Німчинова (Х., 1925 р.), „Уваги до сучасної української літературної мови" О. Курило (К., 1925 р.) і ин.

У відділі чистих наук (5) знайшли собі місце підручники та книжки з математики, фізики, хемії та природознавства. Значну частину книжок цього відділу складали курси професорів Українського Педаг. Інституту в Празі та Господ. Академії в Подєбрадах. Чимало було видань також Української Академії Наук. Серед останніх можна зазначити „Застосування комплексних величин до теорії суставних ланцюгів" проф. М. Оглобліна, „Про квадратичні форми та лінійні перетворення" М. Кравчука, „Записки фізично-математичного відділу", „Українські Геольоґічні Вісти", „Минуле фавни Поділля" В. Храневича". „Ссавці Поділля" — йогож, „Бюлетень кабінету антропології та етнології" та ин. Із числа инших видань слід одмітити підручники, видані Держ. Вид. України, Гром. Видавн. Фондом, Вид-вом „Шлях освіти" й ин.

Відділ прикладних наук (6) містив у собі підручники і книжки з медицини, інжінірства та сільського господарства. Цей відділ складався також переважно з видань українських шкіл в Ч. С. Р. З инших видань в галузі медицини можна зазначити такі: „Фізіологія людини" проф. Данилевського (Х., 1926 р.), „Кур. фізіології" Ісаїна (Х., 1926 р.), „Внутрішні хороби" Цельтнера. (Х., 1926 р.), Хвороби вуха, горла та носа" Пучківського (Х., 1926 р.), „Курорти України" І. Холодного (Х., 19.5 р.) і ин.; в галузі інжінірства та сільського господарства з числа радянських ви-